

UŽI IZBOR NAGRADE JANKO POLIĆ KAMOV 2021.

Obrazloženja žirija:

—

Ivana Bodrožić. *Sinovi, kćeri*

To da se najveće tragedije događaju u krugu najuže obitelji nije ništa novo. Od Sofokla, preko Shakespearea, sve do Knausgarda za to dobivamo potvrde. Unatoč tome, kada netko progovori o gromadi ponora u nukleusu društva – obitelji; kada 'raskrinka' ono očigledno a nijemo što u javnosti izazove sablazan. A to učini jer joj pred lice prinese zrcalo, a ono što javna kuća morala u njemu vidi, njezinim se ukućanima ne sviđa.

Da su glavni fabrikanti stranaca, drugih, drugačijih, oni stranci u nama, još jednom je pokazao roman Ivane Bodrožić *Sinovi, kćeri*.

Zapis o porodici u kojoj istovremeno ono unutarnje postaje izvanjsko, u društvu anomalije i spektakla u kojemu baš i nema razlike između onoga unutarnjeg, intimnog, prisnog i izvanjskog, kolektivnog, javnog, dakle u opresivnom i represivnom društvu u kojemu je sloboda samo jedna od riječi uskraćenih za njezino elementarno značenje, svjedočiti o rasapu vrijednosti, o njihovoj 'esencijalnoj arbitrarnosti' kao funkcionirjućem oksimoronu 'oprirođene kulture', u pravilu biva prepoznato kao hrabro. No, u najmanju ruku je tužno da onaj tko progovori, tko se odluči za puku istinu, automatski biva prepoznat kao hrabar.

U ovom i ovakvom kontekstu istina je da je istinitost i otvorenost *sinova i kćeri* neuobičajeno hrabra. Fragmenti obiteljske sage s kojom će se mnogi poistovjetiti, a malo njih će javno priznati da su se u njezinim recima i prepoznali, govori o važnosti i potrebi ovakvoga štiva. Činjenica da je ono već prepoznato i nagrađeno možda najvažnijom nagradom na ovim, kako oni kažu, prostorima, onom *Meša Selimović*, koja svojim konceptom i sadržajem potvrđuje i samu ideju ovoga romana, a ta je da su naše sličnosti u razlikama toliko velike što razlike među nama čini neznatnima te da to niti u jednome trenutku ne bismo trebali zaboraviti.

Ova knjiga Ivane Bodrožić, roman o zataškanom, tihom, bezglasnom rasapu obitelji, društva, zajednice, o izostanku uzajamnosti, solidarnosti, empatije... o arhipelazima jedinki koje ne povezuju mostovi – roman o serijskoj proizvodnji drugoga, posljednji je u nizu literarnih i imaginativnih dokaza da Ivana zaista živi iskustvo vlastitog pisanja; odnosno da je za nju, elementarna čestica literarnoga iskaza iskrenost i izravnost ma koliko potonja bila virtuosno ovijena njezinim nesvakidašnjim stilom i majstorskim pripovijedanjem.

I, da, Ivana je u pravu kada posvema jasno kaže da duboko vjeruje „u književnost koja mijenja“ da vjeruje u „lojalnost tekstu koji nas suočava sa svijetom u kojem živimo“ i, što bi za pisca ako se piscem želi zvati, trebalo biti najvažnije, da toj lojalnosti – lojalnosti tekstu treba pretpostaviti svaku drugu lojalnost. Roman *Sinovi, kćeri* estetska je i literarna potvrda drugoga reda da Ivana zaista tu lojalnost u potpunosti prakticira.

Branka Arh. Tako ČITAJ: nekako OD IZA

Da je put od periferije Tršća do središta nacionalne poezije zapravo prečac kojega se prelazi pontonskim mostom imaginacije, jezika, riječi, dosad su pokazale i dokazale sve pjesničke knjige Branke Arh. Da mi u Hrvatskoj imamo jezike a ne jezik; da je dijalekt samo pasatistička, kampanilistička, glotofagijska floskula koja se infantilizirajući izjeda, jednako su tako pokazale i dokazale sve pjesničke knjige Branke Arh. Na to da se strelovitim i gracioznim poetskim i po–etičnim skokovima može ulaziti i izlaziti iz čahura zavičajnog i arhipelaga središnjeg, jednako tako uporno ukazuje njezina poezija. Branka Arh je i ovom njezinom knjigom oprimirala prelijepo stihove koji su zapravo okvir za koncept insularnog i zavičajnog kozmopolitizma – riječi Tončija Petrasova Marovića koje su i krajputaši koji nam ukazuju na to da je put od *jazika ditinjstva u ditinjstvo jazika*, kratak, jednostavan i neizbježan ukoliko se želi kredom riječi orisati krug.

Jesu li mitski i pastoralni likovi-rječce Uan, Htu, Nei, Vur, Z... dobro, sada i Uoor, zapravo jedno ili smo mi u jezgri svojega bića suštinski mnogi (uostalom ima li tu uopće neke razlike) pitat će se čitatelji upoznati s opusom Branke Arh.

Njezina najnovija knjiga, *tako ČITAJ: nekako OD IZA*, na neki način sabire iskustvo onih prethodnih i u dijaloškom tonu ispisuje po–etičnu posvetu intermedijalnosti (jer autorica se uz narativne i lirske, jednako uvjerljivo i uspješno bavi likovnošću i prokazivačkim umjetnostima), intertekstualnosti i metatekstualnosti, u ovoj knjizi z naglašenim autoreferencijalnim zahvatima – riječju, iz eteriziranih stilskih formacija i razdoblja u književnosti i umjetnosti budi strukturalizam i poststrukturalizam, zaokružujući tako osobno formativno vrijeme koje ju je kao umjetnicu omogućilo.

Igra svjetla i mraka u kojoj su oba pozitivni entiteti; suprotno uvriježenom simboličkom redu Zapada, igra u kojoj tama nije odsutnost svjetla već je jednostavno prisutnost tame; igra bitka i nebitka u kojoj i bitak i nebitak, svaki na svoj način *jesu*, igra riječi u kojoj su one prazne sve dok nam same ne sugeriraju značenje (što bi i trebala biti elementarna uloga jezika ukoliko ovaj želi komunicirati značenje, a ne biti alat za manipulaciju i kontrolu)... poetska je igra skrivača s Uoorom, jednim iz osobne leksičke i ontičke Dinastije Jednog-u-Mnoštvu koja svoju potvrdu, ali i upute kako se ostvariti u slobodi; kako se osloboditi pravila; kako ona kao igra lijepog može postati samoj sebi svrha... igra je na koju nas u ovoj knjizi poziva Branka Arh.

U ovoj knjizi tijelo teksta pretječe, dostiže, susreće tekst tijela, dok nas tekstura teksta ove knjige podsjeća na egzistencijalnu prazninu svakidašnjeg. Nju Branka želi ispuniti sadržajem i to radi istovremeno i nenametljivo i eksplicitno, simultano se obraćajući i estetičkoj i apelativnoj funkciji pjesničkoga teksta: jer, kako sama kaže, kad riječi odu iz njezinih ruku ona je za njih zabrinuta... puno zabrinutija od Luigia Pirandella koji je šest šupljih lica ostavio na cjedilu dok su oni, kao siročad autorske dosjetke, očajnički tražila nekoga, bilo koga, da u njih udahne život i tako udomi u svijetu... ona se pita što će od njih ostati, odnosno što će ostati od lika kojima ga ona gradi? I pita se: Uoor; što ćeš dalje, kada riječi odu od mene, kako ćeš i kamo dalje ti nenapisan?

Uoor, kao ni Uan, Htu, Nei, Vur, Z, ne da nije ostao nenapisan; ostao je jedan u nizu elaboriranih, značenjem i smislom, sadržajem ispunjenih lirskih subjekata ove osebujne osobne poetike Branke Arh.

Martina Vidaić. *Trg, tržnica, nož*

Epsko *ja* pukovnika Bill Killgorea, kojega u filmu *Apokalipsa danas*, Francisa Forda Coppole, glumi Robert Duvall, voli jutarnji miris napalma; a voli je jer mu miriše na pobjedu. Lirsko *ja* Martine Vidaić, u 44. pjesmi njezine knjige, *Trg, tržnica, nož*, prije no što postavi pitanje Isadori (po uzoru bi će na Duncan jer je i ona propustila oproštajni ples), kaže, voli noževe, a voli ih jer „izravno stoje u svojoj namjeri“.

Iz plamena napalma koji su evoluirali u dronove nad Kabulom i tako higijenizirali masovna ubojstva, izlazili su i nastavljaju izlaziti mnogi ratovi. Na škripajućim štandovima Trbuha Zadra koji je i višestruko opjevani tranzicijski reket, nalazi se iz kombija špeditera na tlo u kašetama izbačeno prvo voće, mirišljivo, slatko i opasno – opasno jer „iz slatkoće uvijek izađe neki rat“. Da, Bill Killgore ubijao je iz dužnosti i radio je to sa strašću ali na daljinu; gađajući one koje je naučio mrziti. Ovdje kod nas, gdje je rat od cukra, ubija se iz blizine i ne jednom iz ljubavi: iz ljubavi prema domovini, čistoći etnosa, roda, jezika i egzistencijalne gramatike. A ako nešto učiniš iz ljubavi, u ime ljubavi, teško će te itko uvjeriti da si učinio išta loše. Jer i tvoja mržnja prema drugome je plod tvoje ljubavi za svoje i prvo. A tada, jer ljubav ipak nije samo tvoja, čak i topovske kugle koje dolaze s druge strane liče glavatom cvijeću: a kud ćeš glavatijeg od krizanteme koja tako bijelo bdije nad smrću. Toliko o ratu, o slatkome, o toplome napalma i hladnome noža.

A nije sve to došlo niotkuda: i danas tržnice ima svoje jučer – dugo, neprekinuto, *poviješću pritrujeno*. To zna placarica Vuka koja gradu itekako duguje, tako da je njezin nestanak ne samo opravdan nego i davno upisan u usud onih koji su u grad došli tražiti sreću. Jer kako bi ona danas bezbrižno tijelom grijala vrata javnog zahoda da se za nju nije založila povijest? I to ovim redom: Iliri, Goti, Bizantinci, pa tajkuni onoga vremena poput onog Krešimira, Zvonimira pa pokoji Turčin i neki zidari. I tako sve do devedesetih kada je sunce zasjalo „tako jako“ a bilo je „tako hladno“ jer bilo je „toliko svjetla, a toliko mračno“. Vuka bi tada pomogla, ali kod nje, u izbi, više nema mjesta. Niotkud, poput bombi službena je povijest šamara šrapnelima kolektivnog sjećanja: evo je opet, te gladi „za sranjima u Kragujevcu“, evo se pomalja i „bratstvo i jedinstvo“ i to onih „guzoliza u Ruandi“, a sve to budi „čežnju čučavaca iz Čapljine“ i onda, samo pjesmu prije toga, sve se to poosobi u inačici naslova knjige Daria Džamonje, jer pjesma ima samo jedan redak prijetećeg kondicionala koji je sve stvarniji i kaže: „ako mi jave da si pao-,,.

I dok neki ljudi uče šutjeti da ne bi nestali, dok drugi nestaju, na izlogu mesnice pojavi se popis za korisnike praktičnog uma koji se iz današnje perspektive iskustveno čita kao Šest zapovijedi tranzicije i pretvorbe kako dobara tako i ljudi : 1) neloyalne sasjeci i naglo oprati (*volite se ljudožderi*); 2) lojalne dugo pržiti na laganoj vatri pa 3) vaditi im mast i praviti čvarke... 4) neslanima zapapriti, 5) paprene polijevati hladnom vodom, i 6) na mlado meso majčinu dušicu.

I na kraju, kada se zbrajaju krljušti onih koji su ostali, jedna žena stavlja riblje ljuske na zjenice jer je uvjeren da će joj tako i oči šutjeti.

Genij mjesta u ne-mjestu i ne-vremenu u kojemu nije bilo mjesta za one koji su na mjesto došli da ispune praznine koje su iza sebe ostavljali mještani, gotovo je arhivski upisan u povjesnicu mjesta u gradu koje je u vremenu koje se ugnijezdilo u rat i koje nastavlja iz njega nicati, bujati, izbijati... upisan je poetskim bilješkama o vremenima sladora rata u

godinama noževa tako tijesno pritisnutih do srca, pljoštimice, noževa bliještećih oštrica sa čijim svakim bljeskom raste samoća. A i što će ikome drugi kada ga smiruje nož?

Da, ne samo Isadora i ne samo sa Zadarske tržnice, otišli su mnogi ako ne svi koji nisu znali „plesati po nalogu stroja“.

Ovaj kriptiran prikaz briljantne knjige poezije Martine Vidaić koja se istovremeno ukazuje čitatelju u vremenskom okviru jednog jedinog dana (ali ovdje dana bez kraja a ako mu se i nazire kraj, nazire se u kobnom ciklusu vječitog vraćanja jednakoga) ali i u sva četiri godišnja doba koja nezainteresirano prođu kroz prostor ovog fiksiranog mjesta, nije tu da vam kaže što se u njoj točno zbiva. Odabrani fragmenti samo su ljuštore niza zagonetki na koje će svaki od vas koji za knjigom posegne naći svoj odgovor. I kao što nije baš lako shvatiti kako to četiri godišnja doba stanu u jedan beskrajan dan, poput one prošlosti koja nije prošla, tako nije jednostavno, a možda ni potrebno ovu, formalno knjigu poezije, a to je valjda jer je objavljena u biblioteci *Poezija*, rodno, vrsno, ni žanrovski odrediti, ali ju je lijepo tako zvati jer sintagma *hibridni žanr*, baš kao i ona *stvarnosna poezija*, jednostavno ne znači ništa.

Drago Glamuzina. *Drugi zakon termodinamike*

Između ostalog, *drugi zakon termodinamike* govori da je entropija sustava tim veća što mu je, uz danu količinu topline u sustavu, temperatura niža. I ako se to nastavi, entropija svakog zatvorenoga sustava povećava se pri svakom procesu. Kako u mehaničkim spremnicima tako i u ljudima.

U romanu Drage Glamuzine, *Drugi zakon termodinamike*, u zatvorenom sustavu jedne gotovo pa kaste, te u nas veoma incestuozne skupine pisaca, kritičara, promotora književnosti koji su se (poput onih djevojaka i mladića iz *Decamerona* Giovannia Boccaccia, koji su se od kuge samoizolirali negdje u šumarku ponad Firenze, dnevno generirajući po deset priča i tako deset dana zaredom – priča u kojima su padale maske politike, religije, incesta, preljuba, prevara, makinacija, ljubavi ne jednom s onu stranu dobra i zla) okupili u urbanom settingu Šalate, ni manje ni više nego u kući lika koji se najprije zove Ferić a onda Fero, ali taj brzo zaspi pa čitatelj nije siguran kako mu je zapravo ime, ne bi li tamo, onako kako samo naši ljudi znaju, ugstili ni manje ni više nego Jonathana Franzena. To vam je onaj poznati pisac koji piše na engleskom a misli na njemačkom a naši su izdavači svojedobno bili jako počašćeni što ih ne počastio svojim posjetom.

Franzen se i pojavi, pozdravi ih, izgubi se s pratnjom suprotnoga spola, obeća da će se vratiti i nestane u noć. Toliko o impresiji koju pripadnici naše literarne scene na festivalima književnosti uspiju ostaviti na, ipak u ovom slučaju, megazviježdu. Dođoh-vidjeh-pojedoh, obećah pa nestah u nestašluke noći nije nikada rekao na odlasku pa Franzenu nije ni za zamjeriti. Čak je ispao pristojniji od onog Ferića koji je zaspao u vlastitoj kući prepunoj pisaca. I tako omogućivši mjesto radnje, u vremenu radnje nestao.

I što rade pisci. Negdje na tragu Raymonda Carvera i to iz one njegove priče kojom se hranila najprije generacija *Quorumaša* pa onda i oni mlađi kojima svakako pripada autor ovog romana *O čemu govorimo kada govorimo o ljubavi*, onako pred-pandemijski, za razliku od Carvera na površinu izvlače *ispodpovršinske stvari* i svaki od njih priča ono nešto

što nosi u sebi kao teret, kao tajnu, kao zabran i to radi pred drugima od kojih su mnogi u sudionici u onome što pripovjedač s njima dijeli. Polako i odjednom (ako je to moguće, a ritam priče nekako sluti da i jeste) sve izlazi na površinu, svi jedni o drugima saznaju ono s čime su godinama živjeli, posljedice čega su osjećali, mislili da osjećaju, neki čak i trpjeli odabravši manje bolnu dimenziju, onu odmicanja od istine... i što se dogodi? Naivan i ukalupljen čitatelj, pomislio bi kako će doći do neke katarze. Ali prevelik je Drago majstor priče, a i cijeli život, od poezije *Mesara*, preko proze *Tri*, popevši se na *Everest*, pa sa njega sišavši do bazena ovog *Drugog zakona*, piše jednu istu knjigu... previše je on u projektu arheologije nemogućnosti znanja o sebi gdje pri ovome 'sebi' mislimo na sve nas, da bi očekivao nešto tako lijepo i tako naivno zamišljeno kao što je to *katarza*. Ona postoji kao pojam koji se optimistima manifestira u odgodi i, a realistima u izostanku realizacije.

Zasada posljednji dio projekta potrage za zagubljenim sebstvom, *Drugi zakon termodinamike*, briljantno je i minimalistički napisan roman u kojemu monolozi, uglavnom konfesionalni, pretječu zajedljive, dinamične, duhovite dijaloge, uglavnom ili lubricirane alkoholom ili ventilirane opijatima koje za sve (znati)željne s one strane granice, a sada i s one druge strane nama poznatog, nabavlja Sven koji je u radnju došao *nigdje, niotkuda* s nomadološkim rancem punim inspiracije sadržaj kojega doslovno razvezuje jezike i otvara um.

Ono što, uz nepretencioznost i zavodljivu jednostavnost jezika kojim autor suvereno barata posuđujući ga uzvanicima njegova teksta te kompaktnu i dinamičnu, skladnu i ritmično ujednačenu naraciju, ovaj roman čini jedinstvenim i rijetko hrabrim je njegova nepodnošljiva lakoća iskrenosti – iskrenosti koja u svima nama živi i koja čini potku naših djela i nedjela, a samo je rijetki među nama, a Drago je definitivno jedan od njih, imaju muda izreći u vrištećoj smirenosti svojega glasa, ili drugim riječima, onako: *kurbi et orbi!*

Zoran Ferić. Putujuće kazalište

Teatrum mundi dvadesetoga stoljeća koje je u *familienfugu* sabrao Zoran Ferić totalno je kazalište okrutnosti, ali je i pozorište u kući koje se lako može postaviti na četiri kotača i tako postati putujućim. Daske koje život znače u ovom teatru dijela svijeta u kojemu se samo u rijetkim trenucima ono apsurdno razlikuje od hiperrealističkoga, na samom se početku romana čitatelju uprizoruju u obliku vješala (galge su ovdje simbol, a objekt je terazijska ulična lampa, dok je zibajući subjekt ufitiljen po propisima tanatološke estetike) i takav se, ovješan o propisno omašteno uže, dostojanstveno, isplažena jezika, ljulja.

Posljednjih nekoliko godina, a zadnje dvije posebno, kao da se ipak stvara neka nova solidarnost, uzajamnost, su-vremenjenje autora u suvremenoj hrvatskoj književnosti od kojih pozamašan broj piše obiteljske sage, kronike; crpeći iz slika, baštinjenih bilježnica, tonskih zapisa, priča o bivšim mjestima, bivšim vremenima, bivšim ljudima... i tako slaže fresku trenutka u prezentu koji, tom totalnom i totalizirajućom, kolektivnom *ich formom*, istovremeno želi zaustaviti vrijeme, panoramsku sliku obligatorne povijesti prevodeći u krupne planove malih povijesti pritom rabeći prutupamćenje. A gdje ćeš boljeg medija za to od literature. Ona ionako, ma koliko slika svijeta zrcalila tamu doba koje oslikava, i kada je najmračnija, pokazuje roge Povijesti i prikazuje svijet onakav kakav bi trebao biti.

Na to da vrijeme još jednom nije na našoj strani pokazuje ovo estetizirano rezimiranje prošloga, zamrzavanje u danas, kao da neimari uključeni u ovaj udruženi spontani pothvat subjektiviziranja kolektivnog podsvjesnog (jer sama praksa ovog 'žanra' dokaz je da je ono davno prestalo biti nesvjesno) osjećaju da živimo na kraju vremena. Dokaz za to su brojni, manje poetski, a više prozni, ponajviše romaneskni tekstovi, koji za sobom (jer *karta kanta*) žele ostaviti osobne povijesti historije u nestajanju i kojih, što korektno ispovjednih, što dosadno japajakajućih, i ponešto zaista izvrsnih i stvarno dopisanih, u hrvatskoj književnosti dvaju posljednjih stoljeća u ovolikom broju, nije bilo.

Roman Zorana Ferića, *Putujuće kazalište* jedna je u nizu obiteljskih kronika koje su obilježile proteklih par godina domicilne literature, što je manje važno. Daleko je važnije da je jedina koja je disciplinirano, narativno sugestibilno, na pozornicu svjetskoga teatra, iz subjektivno adaptiranog rakursa koji pomno čitatelju odabire upečatljive odraze velike povijesti dovela jednu srednjeeuropsku, europsku, austrougarsku, mjestimično hrvatsku, jugoslavensku pa opet hrvatsku, a zapravo po uvjerenjima i razumijevanju svijeta, bez obzira na mjesto na kojemu ju je Povijest zatekla i u pravilu ranila, uvijek kozmopolitsku obitelj.

Odabir mota romana nikada nije slučajan. Zato ga se i bira. Ali u rijetkim slučajevima autoru uspije da i književnim postupkom i sadržajem kao i atmosferom koju stvara, likovima, naznakama osobnih tumačenja vremena kojega upisuje u tekst, cjelinom djela u potpunosti ispuni čitateljeva očekivanja naslućena u 'prologu' mota. Ferić se odlučio za Thomasa Wolfea koji u svojem romanu, *Pogledaj dom svoj, anđele* kaže da je „svaki trenutak plod četrdeset tisuća godina. Savladavši minute, dani, poput muha, odzuje u smrt, a svaki je trenutak prozor na svo vrijeme“. A Ferić je ovdje *dijete u vremenu* koje je širom otvorilo prozor trenutka koji je, u slučaju *Putujućeg kazališta*, plod cijeloga jednog stoljeća (kojemu su ipak prethodila druga...)

Roman prati nekoliko generacija obitelji sakupljene sa svih strana svijeta što 'dotepene' što zatečene u Zagrebu... djedove, bake, ujake, majke, očeve, djecu... od kojih je svaki za sebe poseban, a za druge otvoren i gostoljubiv svemir. Pišući dvadeseto stoljeće ova proza bilježi i tri rata (što i je neki očekivani balkansko-srednjeeuropski prosjek) i ono što su oni ostavili kao neumitan dokaz njihovih uzaludnosti uglavnom razarajući i ranjavajući svakoga člana obitelji.

Možda je jedna, dosad u kritikama prešućena, kvaliteta ovog romana Ferićev dobrohotni prezir prema onoj nepodjenoj podjeli na takozvane 'obične' i valjda 'velike' ljude. Svi znamo da je ta podjela imbecilna, ali Ferić, koristeći dostupne mu izvore, ne nužno literarizirajući, već prepričavajući taj repromaterijal osobnih povijesti, čitatelje upoznaje s galerijom osebujnih i ambicioznih sanjara, uspješnih poduzetnika, naivnih dobričina koji nisu vjerovali da zlo može biti toliko obično i lišeno pompe, nekih pomalo munjenih, nekih predanih i požrtvovnih... ali kada ih se gleda kao lica na obiteljskoj fotografiji stoljeća, veoma posebnih, (ne)običnih ljudi. I upravo ta začudnost, to oneobičavanje običnoga (jer kakvi su nego obični: od Benjamima, Ivke, Vere, sve do ujče Stjepana, oca Tvrtka, a i samog lika Zorana) najetičniji je i najplemenitiji segment Ferićeva autorskog zahvata.

Poput Josefa Švejka i oni su živjeli u velikim vremenima koje je tražilo velike ljude, ali u njemu su bili neznani junaci, skromni, bez slave i glasa koji, kako je to rekao Hašek, nisu trebali zapaliti „hram božice u Efesu kako je uradio onaj glupan Herostrat (samo) da bi ušao u novine i školske čitanke“. Budući da je „svaki trenutak plod četrdeset tisuća godina“,

ovakve se knjige ne pišu iz želje: pišu se iz dužnosti. I to one kantijanerske. Glas kojega nisu imali, ili kojega im je oduzelo nasilje ili bolest, 'posudio' im je Zoran Ferić pritom niti jednom ne umivajući, ne mitologizirajući obiteljsko sjećanje, tradiciju, dapače, skromno pričajući o njima, upisujući ih u literaturu i tako im, bez obzira koliko nekad teško, nekad lijepo bilo, na neki način pokazao zahvalnost za trenutak današnjice, jer čvrsta narativna nit, autorov odnos prema svakome od njegovih, suptilno je protkan aktivnom sviješću o tome da mu je svatko, ama baš svatko, od brižne majke, preko moralno-vertikalnog ujče, do floralno rafalnog oca, na svoj način, omogućio (netko je od njih to možda i isprovocirao) da ih danas piše. Ne samo njih, nego da već trideset godina stanuje u samom vrhu literature. A kad smo već u priču uvukli dobrog vojaka, završimo na njegovu tragu. Kad biste autora ove knjige, kojega danas možete vidjeti na zagrebačkim ulicama kako skromno ide svojim putem, ne dosađujući nikomu (...) kad biste ga zapitali kako se zove, odgovorio bi vam skromno: *Ja sam Zoran. Nisam magare.*